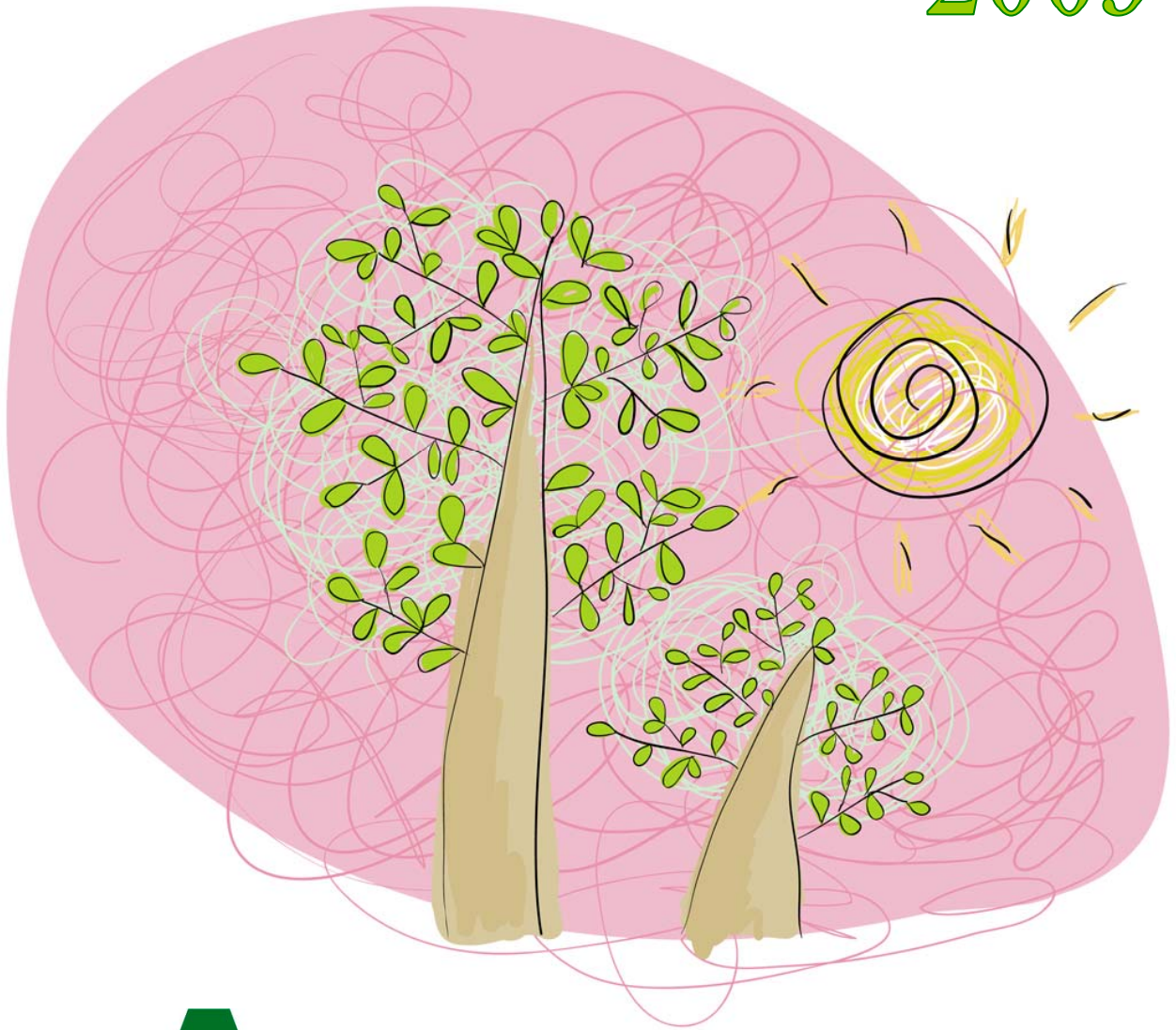

Vuosikertomus vuodelta 2009

A-KILTOJEN LIITTO RY

VUOSIKERTOMUS VUODELTA 2009

YLEISTÄ

A-Kiltojen Liitto ry on vuonna 1968 perustettu päihdetoipujayhdistysten valtakunnallinen keskusjärjestö. Sen jäseniä ovat paikalliset A-killat. A-Kiltojen Liitto ry:n kotipaikka on Helsingin kaupunki ja toimialueena koko maa. Keskustoimisto sijaitsee Tampereella, aluetoimistot Oulussa ja Hyvinkäällä.

A-Kiltojen Liiton tarkoituksena on toimia jäsenyhdistysten (A-kiltojen) valtakunnallisena keskusjärjestönä, edistää jäsenyhdistysten toiminnan kautta päihdeongelmaisten omaehtoisia pyrkimyksiä parempaan elämänlaatuun, edistää jäsenyhdistysten omatoimisuuteen perustuvaa toimintaa, harjoittaa ehkäisevää päihdepoliittista toimintaa, käsitellä ennakkoluulottomasti päihdekysymyksiä ja pyrkiä poistamaan päihdekysymyksiin, jäsenyhdistyksiin ja niiden jäseniin kohdistuvia ennakkoluuloja, sekä edistää päihdeasiakkaiden lakiin perustuvien oikeuksien toteutumista (säännöt 2 §). A-Kiltojen Liiton perustehtävä on yhdistysmuotoisen vertaistukitoiminnan tukeminen A-killoissa ja päihdeasiakkaiden edunvalvonta.

Vuosi 2009 oli A-Kiltojen Liitossa toipumiskulttuurin teemavuosi. Aihetta pidettiin esillä niin tiedotuksessa, koulutuksissa kuin tapahtumissakin.

Strategiatyötä jatkettiin vuoden 2009 aikana päivittämällä A-Kiltojen Liiton Talous- ja johtosääntö, A-Kiltojen Liitto ry:n säännöt sekä A-kiltojen mallisäännöt.

Toimintavuoden aikana toimintansa käynnisti uudelleen Kuusamon A-kilta ry ja A-Kiltojen Liiton jäsenyyttä haki Pyhäjärven A-kilta. Muutamilla paikkakunnilla on käyty keskusteluja A-killan perustamisesta, mutta ne eivät ole vielä siinä vaiheessa, että A-kiltatoimintaa olisi saatu käynnistettyä. Jäsenyhdistyksiä on 87, joista toiminnassa olevia 56 (64 %).

A-Kiltojen Liitto ry:n toiminta rahoitettiin pääasiassa Raha-automaattiyhdistyksen yleisavustuksella. Päihdeasiamiestoimintaan saatiin Ray:n kohdennettu toiminta-avustus.

Liite 1: A-kiltatoiminnan tunnuslukuja

HALLINTO

Jäsenistö käyttää ylintä päätösvaltaa yhdistyksen kokouksissa.

A-Kiltojen Liiton kevätkokous pidettiin 29.3.09 Hotelli Vuoksenhovissa Imatralla. Paikalla oli 50 henkilöä ja edustettuna 13 äänivaltaista jäsenyhdistystä.

Syyskokous pidettiin 25.10.2009 Runnin kylpylässä Iisalmessa. Paikalla oli 73 henkilöä ja edustettuna 24 äänivaltaista jäsenyhdistystä. Syyskokouksessa valittiin A-Kiltojen Liiton hallituksen varapuheenjohtajaksi Erkki Hietakari ja taloudenhoitajaksi Risto Laiho toimikaudelle 2010 – 2011. Lisäksi valittiin erovuorossa olevien alueiden edustajiksi Hannu Gustafsson (Etelä-Suomi), Rauno Pöyhönen (Keski-Suomi) ja Irja Oravisjärvi (Pohjois-Suomi).

A-Kiltojen Liiton asioita hoitaa ja sen toimintaa johtaa ja valvoo hallitus. Hallitus kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa. Johtoryhmä koordinoi A-Kiltojen Liiton toimintaa, valmistelee asiat hallitukselle ja seuraa päätösten täytäntöönpanoa.

Hallitus asetti vuodelle 2009 kolme jaostoa ja yhden toimikunnan.

Liite 2: Hallituksen, johtoryhmän, jaostojen ja toimikunnan kokoonpano.

Jäsenyydet ja edustukset

A-Kiltojen Liitto ry kuului jäsenenä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliittoon, Terveysturvan keskusliiton keskusliittoon, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY:n ja Erityis- palvelujen työnantajaliittoon. A-Kiltojen Liiton edustajat olivat mukana valtakunnallisten päihdepäivien valmistelussa ja toteutuksessa, päihdehuollon valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä (PÄIVYT), TEK:n ehkäisevän päihdetyön foorumissa, A-klinikkasäätiön hoito- ja tutkimuseettisessä toimikunnassa, Omille Jaloille – hankkeen johtoryhmässä sekä Selvästi metsässä –projektin ohjausryhmässä. A-Kiltojen Liiton edustajat ovat olleet yhteistyössä Kunnallisen päihdehuoltoyhdistyksen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton, lääninhallitusten ja joidenkin sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa.

Liite 3: Edustukset

Varsinaisen toiminnan henkilöstö

Varsinaisen toiminnan tehtävissä oli kahdeksan vakinaista työsuhdetta ja määräaikaista projektityöntekijöitä Omille jaloille -hankkeessa yksi ja Selvästi metsässä -hankkeessa kolme. Selvästi metsässä -työntekijöistä projektipäällikön työsuhde alkoi 1.4.2009 ja projektityöntekijöiden 4.5.2009. Suunnittelija Marianna Kultalahti irtisanoutui 2.8.2009 alkaen ja tiedottaja Tuija Tamsi-Lehtinen oli hoitovapaalla 31.5.2009 asti ja hänen sijaisenaan toimi Johanna Häme-Sahinoja.

Liite 4: Henkilöstö 2009

VARSINAISEN TOIMINNAN VASTUUALUE

Yleistä

Liiton johto- ja taloussäännön perusteella toiminta jakautuu kahteen vastuualueeseen, jotka ovat varsinainen toiminta ja päihdeasiamiestoiminta. Hallituksen puheenjohtaja toimii toiminnanjohtajan ja päihdeasiamiehen esimiehenä. Johto- ja taloussääntö määrää tavoitteiden seurannasta ja siihen liittyen hallitus käsitteli kolmannesvuosiraportit kesä- ja syyskuun kokouksissaan.

A-Kiltojen Liitto ry sai valtioneuvoston päätöksellä vuodelle 2009 Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta yleisavustuksena 503 000 €.

Perustehtävän ohella on työskennelty kahden hankkeen puitteissa. Omille Jaloille -hanke on jalkautuvan vertaistalousneuvonnan projekti, joka jatkui vuoden 2009 loppuun. Hanketta isännöi Takuu – Säätiö ja A-Kiltojen Liitolla oli siinä oma osahankkeensa.

Uutena hankkeena käynnistyi Selvästi metsässä -projekti, johon saatiin yhteistyökumppaneiksi Suomen Sydänliitto ja A-klinikkasäätiö.

Vähävaraisten jäsenyhdistysten avustamiseen käytettiin 5 205 (2008 = 2 250) euroa. Avustusta myönnettiin hallituksen päätöksillä kymmenelle yhdistykselle. Yhdelle yhdistykselle myönnettiin ns. starttiraha. Liiton taloudellinen tuki koulutuksiin osallistumisessa oli yhteensä 8 636 euroa (2008=7 657) ja aluetyöryhmiin osallistumiseen 4 685 euroa (2008=4 885). Jäsenmaksuvapautusta haki yksi yhdistys, joille se myös myönnettiin. Jäsenmaksun maksoi 48 jäsenyhdistystä.

Viestintä- ja tiedotustoiminta

Tuija Tamsi-Lehtinen palasi hoitovapaalta 1.6.2009. Sijaisena 1.1.–31.5.2009 toimi Johanna Häme-Sahinoja.

Vesiposti ilmestyi 4 kertaa. Vuoden 2009 teemana oli toipumiskulttuuri. Toipumiskulttuuria tarkasteltiin useista eri näkökulmista. VP1/2009 Ikääntyminen ja alkoholi VP 2/2009 Musiikki toipumisen tukena, VP 3/2009 Liikunta toipumisen tukena, VP 4/2009 Hyvä ryhmä – paikka toipua. Vesipostilla oli vuonna 2009 yhteensä 590 tilaajaa (14.12.2009). Tilaajamäärä on noussut vuodesta 2008 27 tilauksella. Vuonna 2009 maksettuja tilauksia oli 365 kpl ja ilmaislehtiä 225 kpl.

Viestintäjaosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Päihdeviestinnän seminaariin 17.–19.3.2009 ei ollut tarpeeksi osallistujia, joten se jouduttiin perumaan.

Päihdepäivillä 16.–17.9.2009 Turussa esiteltiin A-Kiltojen Liiton toimintaa ja A-kiltatoimintaa Selvästi metsässä -hengessä. Paikallinen Turun A-kilta ry esittäytyi Turun järjestöjen yhteisellä osastolla.

A-Kiltojen Liitto ry:n verkkosivu-uudistuksen ensimmäinen vaihe valmistui lokakuun lopussa. Verkkosivut julkistettiin A-Kiltojen Liiton Syyspäivillä Runnilla. Sivuston teknisestä to-

teutuksesta vastasi Etappi ry ja sisällöstä A-Kiltojen Liiton henkilökunta. Uudistuksen tavoitteena oli visuaalisesti selkeä ja raikas sivusto, josta tieto löytyy helposti. Verkkosivu-uudistus on osa A-Kiltojen Liiton viestinnällisen kokonaisilmeen kehityssuunnitelmaa. Verkkosivu-uudistuksen toinen vaihe eli jäsenyhdistyksille suunnattu kirjautumistunnuksilla toimiva extranet -osio valmistuu keväällä 2010. Extranet mahdollistaa sähköisen ilmoittautumisen koulutuksiin.

Runnilla 25.10.2009 pidetyn A-Kiltojen Liiton Syyskokouksen henkilövalinnoista lähetettiin tiedote Iisalmen Sanomiin. Tiedote julkaistiin Iisalmen Sanomissa puheenjohtaja Hannu Silvennoisen henkilöjutun yhteydessä 26.10.2009.

Ehkäisevän päihdetyön viikon (31.10–8.11.2009) alla lähetettiin mediatiedote ”Päihde-toipuja miehenä, isänä ja poikana” valtakunnallisille ja maakunnallisille tiedotusvälineille. Samasta tiedotteesta oli A-killoille tarjolla versio paikalliseen käyttöön. Ehkäisevän päihdetyön viikolla oli eri puolilla Suomea A-kiltatapahtumia. Ehkäisevän päihdetyön viikon julisteita tilattiin A-Kiltojen Liiton kautta 57 kappaletta. Uudenlainen Ehkäisevän päihdetyön viikon tapahtuma oli Mainiemen kuntoutumiskeskuksessa järjestetty toiminnallinen päivä, jossa oli mukana A-Kiltojen Liitto, Selvästi metsässä -projekti, lähialueen A-kiltoja ja kuntoutumiskeskuksen asiakkaita sekä henkilökuntaa.

A-Kiltojen Liitto ry oli Anna lapselle raitis joulukampanjassa mukana. Valtakunnallisesti kampanjalla oli omat verkkosivut, radiospotit, tv-mainoksia sekä julistemateriaalia. Kampanja näkyi joulukuun ajan A-Kiltojen Liiton verkkosivuilla bannerin ja videomateriaalin muodossa. A-killat saivat tilata julistemateriaalia A-Kiltojen Liitosta.

Jyväskylän A-kilta ry oli Jyväskylä TV:n Joulunaikaa -ohjelmassa mukana. Jakson ensiesitys ajoittui jouluviikolle. Ohjelma näkyi Jyväskylä TV:n alueella, samoin kuin puolivaltakunnallisella Diggari -kanavalla. Myös A-Kiltojen Liiton uusilta verkkosivuilta oli linkitys ohjelmaan.

Koulutus-, leiri- ja virkistystoiminta

A-Kiltojen Liiton vuoden yleisteemana ollut ’toipumiskulttuuri’ huomioitiin myös koulutusten toteutuksessa. Suunnittelijan toimi on ollut täyttämättä 3.8.–31.12.2009, mikä näkyy muun muassa koulutuspalautteiden koostamisessa ilmenneinä puutteina. Lisäksi A-kiltaseminaarista ja Omille jaloille -päivistä ei ole palautteita saatavana.

Toimintavuoden aikana toteutui 10 suunnitelluista 11 valtakunnallisesta koulutuksesta (2008=11), lisäksi järjestettiin kaksi A-kilta tutuksi -leiriä sekä A-kiltaseminaari teemalla ’asiakaslähtöisyys’. Päihdeviestinnän seminaari peruttiin vähäisen osanottajamäärän takia. Niihin tapahtumiin, joista palaute on saatavilla osallistui yhteensä 170 A-kiltalaista (2008=205, 2007=177).

Koulutuspaikkojen valinnoissa kiinnitettiin erityistä huomiota paikan pähteettömyyteen sekä suosittiin paikkoja, joissa ei ole myöskään peliautomaatteja. Suuri osa koulutuksista toteutettiin seurakuntien leiri- ja kurssikeskuksissa.

Kouluttajana toimivat pääsääntöisesti A-Kiltojen Liiton työntekijät. A-Kiltojen Liitto tukee leiritöimintää taloudellisesti subventoimalla killoille näiden koulutusmenoja, toimintavuodelta yhteensä 8 636 euroa.

Lomatoiminta

Vuonna 2009 toteutettiin yhdessä Lomayhtymän kanssa Itsetuntoa ja hyvää kuntoa, Sydä-mellistä terveyttä ja Lumoavat leidit -kuntolomat.

Kuntolomilla käytettiin vertaisohjaajia A-Kiltojen Liiton edustajina. Ainoastaan Itsetuntoa ja hyvää kuntoa -kuntolomalla oli A-Kiltojen Liiton henkilökunta edustettuna.

Virkistystoiminta

Virkistystoiminnassa toteutuivat valtakunnalliset pilkkikisat Kangasalla, kesäpäivät Turus-sa, biljarditurnaus Jyväskylässä ja tietomestaruuskilpailut Hollolassa. FC A-kilta osallistui umpihankijalkapallon ja suopotkupallon mm-kisoihin.

Alueet ja aluetyöryhmät

A-Kiltojen Liiton valtakunnallinen toiminta jakautuu kuuteen alueeseen. Yhdellä toiminnan-ohjaajalla on vastuullaan kaksi aluetta. Alueet ovat Etelä- ja Kaakkois-Suomi, Länsi- ja Keski-Suomi sekä Pohjois- ja Itä-Suomi. Aluetoimistot sijaitsevat Hyvinkäällä ja Oulussa. Yksi toiminnanohjaajista on sijoitettuna keskustuomistoon Tampereelle. Vuoden 2009 aika-na keskusteltiin mahdollisen neljännen toiminnanohjaajan palkkaamisesta sekä aloitettiin vuoropuhelu sen edellyttämästä toiminnallisten rakenteiden muutoksista.

Kullakin alueella toimii alueen A-kiltojen muodostama edustuksellinen aluetyöryhmä. Aluetyöryhmät ovat kokoontuneet kaikilla kuudella alueella vuoden aikana neljä kertaa. Toiminnanohjaajat ovat koordinoineet aluetyöryhmyötä. Aluetyöryhmät ovat merkittävä A-kiltojen Liiton tiedonmuodostamisen sekä järjestödemokratian toteutumisen väline. A-Kil-tojen Liitto on tukenut taloudellisesti mahdollisuuksia järjestää aluetyöryhmien kokouksia A-killoissa sekä A-kiltojen osallistumista kokouksiin.

Toiminnassa olevista 56 jäsenyhdistyksestä 46, eli 82 %, osallistui toimintavuoden aikana vähintään yhteen aluetyöryhmän kokoukseen. Alueellisia leiritapahtumia järjestettiin kaikil-la kuudella alueella ja naisten seminaari neljällä.

Liite 5: Alueet ja osallistuminen aluetoimintaan

Alueellinen toiminnanohjaus

A-Kiltojen Liiton toiminnanohjaus on jäsenpalvelua paikallisille A-killoille sekä niiden alueelliselle yhteistoiminnalle. Toiminnanohjauksella tuetaan A-kiltojen yhteisiin arvoihin perustuvaa tehtävää päihdetoipumisen mahdollistajana ja autetaan A-kiltoja osallistumaan paikalliseen päihdekeskusteluun toipujien ja heidän läheistensä näkökulmasta. Toiminnan-ohjauksen tavoitteena on, että päihdetoipujien ja heidän läheistensä tavoitettavissa on avoimia ja terveitä A-kiltayhteisöjä, jotka muodostavat A-Kiltojen Liiton.

Toiminnanohjaus on kohdistunut lähes kaikkiin toimiviin A-kiltoihin, käyntejä tehtiin yhteensä 141. Ohjauksen käynnillä esillä ovat olleet yhdistystoiminnan kysymykset laajasti. Toiminnanohjaus on kohdistunut mm. vapaaehtoistoiminnan vahvistamiseen, toimintojen kehittämiseen, yhteisten tapahtumien suunnitteluun sekä taloudellisiin ja A-killan tiloja koskeviin kysymyksiin.

A-kiltatoiminnan käynnistämiseen on panostettu paikallisesti todetun tarpeen perusteella mm. Hyvinkäällä, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Nastolassa, Lahdessa, Haminassa sekä Pyhäjärvellä. A-killan ryhmäytyminen ja toiminnan järjestäytyminen on todettu pitkäksi prosessiksi, jossa paikallisilla verkostoilla ja toimijoilla on merkittävä rooli.

Toiminnanohjaajat ovat kokoontuneet toiminnanjohtajan johdolla palavereihin, joissa on mm. linjattu toiminnanohjausta, valmisteltu yhdessä aluetyöryhmien kokouksia sekä seurattu toiminnanohjauksen strategian toteutumista. Perustyönsä lisäksi toiminnanohjaajien työpanosta on käytetty A-Kiltojen Liiton koulutuksissa ja muissa alueellisten tai valtakunnallisten tapahtumien toteutuksissa. Matkustuspäivissä näkyy myös toiminnanohjaajien tekemä verkostoyhteistyö.

Toiminnanohjauksen strategiaprosessista valmistui vuonna 2009 ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osana opinnäytetyö ”Toiminnanohjaaja palveluksessa – Yhteistoiminnallinen strategiaprosessi A-Kiltojen Liitossa” Kemi-Tornion ammattikorkeakouluun.

Liite 6: Toiminnanohjaus 2009

Naistoiminta

Naisjaosto kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa. Naisten toimintana toteutui yksi valtakunnallinen seminaari huhtikuussa Viitasaarella. Sen teemana oli ”väkivallasta vapaaksi”. ”Lumoavat leidit” -loma pidettiin Kylpylä Kivitipussa kesäkuun alussa. Naisjaoston jäsenet osallistuvat alueillaan aluetyöryhmiin ja koulutustapahtumiin.

Kehittämishankkeet

Omille jaloille – jalkautuvan vertaistalousneuvonnan projekti

Takuu-Säätiön hallinnoima ja Raha-automaattiyhdistyksen tuella toteutettava Omille jaloille -projekti päättyi 31.12.2009. Projekti oli kolmivuotinen valtakunnallinen verkostohanke, jossa yhteistyökumppaneina olivat A-Kiltojen Liitto, A-klinikkasäätiö, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Mielenterveyden keskusliitto, Sininauhaliitto, Suomen mielenterveysseura ja Suomen Setlementtiliitto.

Projektin tavoitteena oli tukea talous- ja velkaongelmissa olevia ihmisiä, jotka ovat syrjäytyneet tai lähellä syrjäytymistä ja, jotka jäävät helpoimmin julkisen talous- ja velkaneuvonnan palveluiden ulkopuolelle. Projektissa kehitettiin vertaistukimalli, jossa koulutuksen saaneet vertaiset ja vapaaehtoiset tukihenkilöt opastavat talousvaikeuksissa olevia auttamisjärjestelmän piiriin.

Omille jaloille -projektin A-Kiltojen Liiton osahanke koulutti vuosina 2007–2009 yhteensä 45 vertaistalousneuvojaa. Projektin päätyttyä A-kiltoihin jäi toimimaan aktiivisesti 22 vertaistalousneuvojaa. Sen lisäksi A-kiltoihin perustettiin 11 taloustietopistettä, joista voi oma-toimisesti hakea tietoa ja materiaalia talous- ja velka- asioihin liittyen. Kuluneena vuonna osahanke järjesti yhden vertaistalousneuvojien peruskoulutuksen, kokeiluluontoisen talous- ja velka- asioiden koulutuksen ammattilaisille ja vertaisille yhteisesti sekä vuoden

loppuun sijoittuneen vertaistalousneuvojen jatkokoulutuksen. Koulutuksiin osallistui vuonna 2009 yhteensä 42 vertaistalousneuvojaa.

Sen lisäksi osahanke järjesti yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille koulutusta niillä paikkakunnilla, joilla A-kilta otti vertaistalousneuvonnan toimintamuodokseen. Yhteistyötahojen kouluttaminen edesauttoi toimijoiden verkottumista vertaistalousneuvonnan paikkakunnilla.

A-Kiltojen Liiton osahankkeen projektityöntekijänä toimi Sari Lehtonen. Osahankkeen kulut laskutettiin sopimuksen perusteella Takuu-Säätiöltä. Omille jaloille -projektin A-Kiltojen Liiton osahankkeen raportti valmistui helmikuussa 2010.

Selvästi metsässä – projekti

A-Kiltojen Liiton Selvästi metsässä -projekti toteutetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuella vuosina 2009–2011. Selvästi metsässä -projektin projektipäällikkö aloitti huhtikuussa ja toukokuussa aloittivat kaksi projektityöntekijää, toinen Pohjois- ja Itä-Suomen alueella ja toinen Etelä- ja Kaakkois-Suomen alueella. Projektipäällikön toimipaikka on Tampereella ja projektityöntekijät ovat sijoittuneet Ouluun sekä Hyvinkäälle. Projektin pääyhteistyökumppaneita ovat Suomen Sydänliitto ja A-klinikkasäätiö.

Selvästi metsässä –projektin tuella halutaan vahvistaa A-kiltojen toiminnallisuutta ja toimintamuotojen lisääntymistä. Projektin kautta halutaan lisätä terveys- ja hyvinvointitietoisuutta A-killoissa ja edistää A-kiltojen mahdollisuutta A-kiltalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseen. Kohdealueiden A-killoissa on toteutettu erilaisia retkiä ja tapahtumia luonnon monimuotoisuutta hyödyntäen. Lisäksi Selmen työntekijät ovat olleet mukana järjestämässä toimintaa erilaisissa A-Kiltojen Liiton valtakunnallisissa tapahtumissa.

Selvästi metsässä -projektin järjestämät koulutukset ovat olleet avoimia ja maksuttomia kaikille A-kiltalaisille. Selmen koulutussuunnitelmaan kuuluivat kiltakoutsit -koulutus ja Sydänliiton kanssa yhteistyönä järjestämä ITE -ohjaaja koulutus. Kiltakoutsit -koulutus on seitsemän päivän peruspaketti retkeilystä, sisältäen I-, II - ja perinneosuudet. Kiltakoutsit suunnittelevat ja järjestävät retkitoimintaa omassa A-killassaan, tai yhteisiä retkiä toisten kiltakoutsien kanssa. Selme järjesti jokaisella kohdealueella Kiltakoutsit I peruskoulutuksen, joihin osallistui yhteensä 63 henkilöä 27 eri A-killasta.

ITE -ohjaajat toimivat ITE -ryhmien vertaisvetäjinä A-killoissa. ITE -ryhmissä pohditaan ja opetellaan yhdessä terveyttä edistäviä ruoka- ja liikuntatottumuksia. Pohjois- ja Etelä-Suomessa järjestettyihin ITE -ohjaaja koulutuksiin osallistui yhteensä 37 henkilöä 20 eri A-killasta.

PÄIHDEASIAMIESTOIMINNAN VASTUUALUE

Päihdeasiamiehen toimisto sijaitsee Helsingissä Kinaporinkatu 2 B 20 Kriminaalihuollon tukisäätiön kompleksissa. Päihdeasiamiestoiminta sai valtioneuvoston päätöksellä vuodelle 2009 Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta kohdennettuna Ak5 -avustuksena 160 000e (haettu 185 000 e). Toimistossa on työskennellyt lakimies päihdeasiamiehenä ja kehittämis- ja viestintäsihteeri 9.11.2009 saakka.

Edunvalvonta

Päihdeasiamiestoiminta on palvelujen järjestäjistä ja tuottajista riippumatonta päihdepalvelujen asiakkaiden ja heidän läheistensä järjestöpohjaista edunvalvontaa toimialueena koko maa. Se on täydentänyt lakisääteistä potilas- ja sosiaaliasiamiesjärjestelmää palvelujen väliinputoajia auttaen. Palvelut ovat olleet kaikille asiakkaille avoimia. Edunvalvonnan tavoitteena on ollut vaikuttaa asiakkaan asemaan kohteluun siten, että perusoikeudet ja muut lakisääteiset oikeudet ja etuudet toteutuisivat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa omassa kunnassa ja muussa viranomaistoiminnassa.

Päihdeongelmaisten ja heidän läheistensä edunvalvontaa yksilötasolla on toteutettu neuvon ja ohjein puhelimitse, sähköpostin ja kirjeiden välityksellä sekä tarvittaessa asiakasta paamisissa tilanteissa, missä oman kunnan palvelut eivät ole toimineet. Lisäksi on annettu koulutusta ja konsultointia asiakkaan oikeuksiin liittyen eri hoitopaikkojen ja kunnan asiakastyöntekijöille sekä muille sidosryhmille, vapaaehtoisille sekä opiskelijoille liittyen päihdetyön tutkimusten ja selvitysten tekemiseen. Yhteydenottojen määrä on ollut noin 1500.

Asiakastyö

Tarpeenmukaiseen hoitoon pääsy ja sen aikainen sosiaaliturva ovat olleet yhteydenottojen eniten kysymyksiä herättäviä asioita. Maksusitoumusta ei ole saatu laitoshoidon, avohoittoa on tarjottu laitoshoidon sijaan, hoitoon on joutunut jonottamaan kohtuuttoman pitkään, hoitajakset eivät ole olleet aina tarvetta vastaavasti riittävän pitkiä, korvaushoitopaikkoja on ollut liian vähän, hoito vankilassa on tuottanut ongelmia tai hoitoa ei ole ollut lainkaan saatavilla. Muita yhteydenoton aiheita ovat olleet kohteluun liittyvät asiat esimerkiksi hoidosta uloskirjaamiset ja asiakkaiden pompottelu eri tahojen välillä, tai hoidon laatu ja sen aikainen sosiaaliturva (kelan etuudet) sekä muita välillisesti kuntoutukseen kuten mm asiakasmaksuihin, asumiseen, kotikuntaan, potilasasiakirjoihin liittyviä ym. asioita.

Pulmatilanteissa asiakkaalle annettujen neuvojen ja ohjeiden lisäksi tarvittaessa tilannetta on selvitetty viranomaisyhteistyössä kotikunnassa tai hoitopaikassa, jolloin asia on voitu useimmiten ratkaista neuvotellen. Viimesijaisena keinona puuttua epäkohtiin on avustettu asiakkaita omatoimiseen oikeusturvakeinojen käyttöön lähettämällä malleja tai viety asiakkaan asiaa eteenpäin hänen valtuuttamana. Oikeusturvakeinojen käyttö on osaltaan ollut vaikuttamassa hoitoon pääsyyn tai selventänyt potilaan epätietoista tilannetta.

Yhteydenottojen perusteella on ollut havaittavissa, että hoitoon pääsyä on vaikeuttanut kuntien yhä niukkenevat resurssit. Erityisesti yhteisöverojen alentumisen myötä on käytetty juustohöyläperiaatetta myös päihdepalveluissa, mikä on heikentänyt palvelujen saatavuutta. Määrärahoja on leikattu kesken vuotta, jolloin kuntoutuspaikkoja on jäänyt tyhjilleen, kun kunnat eivät ole antaneet maksusitoumuksia laituskuntoutukseen. Ostopalveluja on vähennetty ja kilpailuttaminen on osaltaan myös vähentänyt palvelujen tarjontavalikkoa.

Esille tuotujen yksittäistapausten kautta on pyritty selvittämään välittäjänä epäoikeudenmukaisia tilanteita viranomaistahoon päin siten, että jatkossa käytännöt huomioisivat paremmin asiakkaan tarpeet mahdollisimman varhaisvaiheessa ja että ne olisivat lainmukaisia. Lisäksi on painotettu ja tuotu esille asiakaslähtöisyyttä kilpailuttamistilanteissa ja mm tilaaja- tuottaja -mallien yleistyessä. Painopistettä on pyritty siirtämään rakenteellisempaan suuntaan, jotta vaikuttavuus asiakkaan aseman parantamiseen lisääntyisi.

Muu vaikuttamis- ja tiedottamistoiminta

Edunvalvonnan yleisellä tasolla on ollut tavoitteena vaikuttaa ja tiedottaa asiakkaan oikeuksista siten, että oikeudet tulevat tunnetuksi sekä asiakkaille että muille päihdepalvelujen piirissä toimijoille. Tavoitteena on, että ne vastedes toteutuvat paikallisella tasolla viranomaisten ensiasteen päätöksenteossa ja tosiasiallisessa hoitotoiminnassa mahdollisimman varhain. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen vaikutuksia päihdepalveluihin on seurattu ja kerätty tietoja palveluiden toteuttamistavoista ja päihdepalvelujen kehittämisen tilasta. Erityisenä huomion kohteena on ollut päihdepalvelujen asiakaslähtöisyyden toteuttaminen.

Vierailuilla päihdehoitopaikkoihin ja osallistamalla koulutustapahtumiin luennoitsijana (20) on tuotu esille asiakkaan lakisääteisiä oikeuksia ja lakien tulkintoja ennakkopäätösten valossa kuten tarveharkinta hoitoon pääsyssä. Näillä toimilla on pyritty laajemmin ennaltaehkäisemään asiakkaan oikeuksien loukkaamisia. Lisäksi on osallistuttu alan seminaareihin (10) käyttämällä puheenvuoroja, annettu lausuntoja (3) sekä kirjoitettu artikkeleita (2) asiakkaan oikeuksiin liittyen. Oikeuksista on lisäksi tiedotettu päihdeasiamiehen kotisivuilla www.paihdeasiamies.fi, missä selailuja oli noin 5 500.

Päihdeasiamies on toiminut yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen, palvelujen tuottajien ja muiden päihdetoimijoiden kanssa kuten vertaistyöntekijöiden ja alan opiskelijoiden sekä erityisesti samassa kiinteistössä toimivan kriminaaliasiamiehen toimiston kanssa. Päihdepalvelujen saatavuus ja laadun varmistaminen palvelurakenteiden ja tuotantotapojen muutostilanteessa on tärkeää ja se on lisännyt päihdetoimijoiden kanssa käytävää yhteistyön tarvetta.

Päihdeasiamies on osallistunut mm liiton hallintoon johtoryhmän jäsenenä ja hallituksen kokouksiin, sekä kutsuttuna asiantuntijana mm Päivytin kokouksiin, jäsenenä A-klinikkasäätiön eettiseen toimikunnan ja kriminaaliasiamiehen taustaryhmän kokouksiin.

TALOUS

A-Kiltojen Liitto ry:n toimintavuoden oman toiminnan tuotto oli yhteensä 51 396,75 euroa, Raha-automaattiyhdistyksen yleisavustus 503 000,00 euroa, päihdeasiamiestoiminnan kohdennettu toiminta-avustus 157 846,42 euroa ja muut päihdeasiamiestoiminnan tuotot 2 253,09 euroa. Korke- ja osinkotuotot sekä lahjoitukset olivat 1 253,95 euroa. Omille Jaloille -projektin avustus ja muut tuotot olivat 35 871,14 euroa. Kaikki tuotot yhteensä 880 691,79 euroa.

Oman toiminnan kulut olivat 573 921,56 euroa, jaetut perushankinta-avustukset 5 205,00 euroa, Päihdeasiamiestoiminnan kulut 159 100,37 euroa, Omilla jaloille – projektin kulut (Takuu-Säätiö) 37 576,24 euroa ja Lahjoitusten käyttö kerättyyn tarkoitukseen kulut 1445,00 euroa. Kaikki kulut yhteensä olivat 897 563,03 euroa, joten tilikauden tulos on – 16 871,24 euroa.

Liite 1

A-kiltatoiminnan tunnuslukuja

Taulu 1: A-kiltojen toimintatiedot tiedot antaneissa A-killoissa 2006–2009

	2009*	2008**	2007***	2006****
Jäsenmäärä/kilta keskim.	63	71	62	58
Käynnit A-killoissa	159 471	156 617	190 200	213 400
Naisten osuus, %	40 %	39 %	37 %	36 %
Työntekijöiden määrä, yht.	65	62	85	109
Työntekijöistä määräaikaisia	26	19	45	69

* = tiedot 42 killasta, eli edustaa 75 % toimivista killoista

** = tiedot 32 killasta, eli edustaa 53 % toimivista killoista

*** = tiedot 42 killasta, eli edustaa 70 % toimivista killoista

**** = tiedot 44 killasta, eli edustaa 73 % toimivista killoista

Taulu 2: A-kiltojen toimintamuodot 2009 (tiedot 42 A-killasta)

Toimintamuoto	2009
A-kiltaillat tai kerhotapaamiset	25
Jäsenillat yhdistysasioista	18
Kiltamatkat ja retket	31
Ohjatut vertaistukiryhmät	14
Päivätoimintakeskus	23
Edullinen ruoka jäsenistölle	14
Liikuntaryhmät	14
A-killan asumispalvelut	7
A-killan järjestämä vertaistukihenkilötoiminta	11
Naisten vertaistukiryhmät	8
Naisten harrasteryhmät	7

Taulu 3: A-kiltojen aukiolo 2009 (tiedot 42 A-killasta)

Aukiolo	2009
Joka päivä	6
Joka arkipäivä	19
3-4 kertaa viikossa	2
1-2 kertaa viikossa	7
Harvemmin	3

Taulu 4: A-kiltojen toimitilat 2009 (tiedot 42 A-killasta)

Toimitila	2009
Vuokrattu	18
Omistus	3
Vastikkeetta tarjottu	20
Ei toimitiloja	2

Liite 2

Hallituksen kokoonpano:

<i>Puheenjohtaja:</i>	Silvennoinen, Hannu	Kirkkonummen A-kilta ry
<i>Varapuheenjohtaja:</i>	Hietakari, Erkki	Vantaan A-kilta ry
<i>Taloudenhoitaja:</i>	Laiho, Risto	Tampereen A-kilta ry
<i>Jäsenet:</i>	Leinonen, Ali	Jyväskylän A-kilta ry
	Leskinen, Anneli	Siilinjärven A-kilta ry
	Mäkinen, Raimo	Tampereen A-kilta ry
	Oravisjärvi, Irja	Raahen A-kilta ry
	Salin, Raija	Kirkkonummen A-kilta ry
	Salin, Kari	Imatran A-kilta ry
<i>Varajäsenet:</i>	Gustafsson, Hannu	Espoon A-kilta Hykaa ry
	Heinonen, Ahto	Turun A-kilta ry.
	Kitunen, Päivi	Oulun A-kilta ry
	Lottonen, Aki	Etelä-Saimaan A-kilta ry
	Pehkonen, Viljo	Iisalmen A-kilta ry
	Pöyhönen, Rauno	Laukaan A-kilta ry
<i>Tilintarkastajat:</i>	Aitio, Pertti	Salo
	Männistö, Tarmo KY	Tampere (auktorisoitu tilintarkastaja)
<i>Varatilintarkastajat:</i>	Repo, Veikko	Hämeenlinna
	Lappalainen, Marja-Liisa	Kuopio

Johtoryhmä, jaostot ja toimikunnat

<i>Johtoryhmä:</i>	Hannu Silvennoinen (pj.), Risto Laiho, Erkki Hietakari, Marjo Tervo (pam) ja Ville Liimatainen
<i>Koulutusjaosto:</i>	Ville Liimatainen (pj.), Aki Lottonen (Lappeenranta), Raimo Mäkinen (Tampere), Mikko Putaja (Tampere), Jukka Oksanen (Tampereen A-klinikka) ja Marianna Kultalahti (siht.)
<i>Naisjaosto:</i>	Lea Lottonen, pj. (Lappeenranta), Irja Oravisjärvi (Raahe), Anna-Liisa Paukkonen (Kiuruvesi), Paula Wennström (Turku), Pirjo Vääränen (Jyväskylä), Marja-Liisa Vuoti (Oulu) ja Marita Turtiainen (Kirkkonummi)
<i>Viestintäjaosto</i>	Hannu Ylönen, Erkki Hietakari, Anna Niemistö, Ville Liimatainen, Johanna Häme-Sahinoja (Tuija Tamsi-Lehtinen)
<i>Sääntötoimikunta</i>	Hannu Silvennoinen (pj.), Risto Laiho, Erkki Hietakari, Marjo Tervo ja Ville Liimatainen (siht.)

Liite 3

Edustukset

PÄIVYT (Päihdehuollon valtakunnallinen yhteistyöryhmä):

Ville Liimatainen, varajäsen Hannu Silvennoinen

A-klinikkasäätiön valtuuskunta:

Ville Liimatainen

A-klinikkasäätiön hoito- ja tutkimuseettinen toimikunta:

Ilmo Häkkinen ja 1.9 alkaen Ville Liimatainen

Terveysten edistämisen keskus, ehkäisevän päihdetyön foorumi:

Aulikki Otranen

Omile Jaloille – hankkeen johtoryhmä:

Hannu Silvennoinen, varajäsen Ville Liimatainen

Kunnallinen päihdehuoltoyhdistys:

Erkki Hietakari

Liite 4

Henkilöstö 2009

Toiminnanjohtaja:	Ville Liimatainen
Suunnittelija:	Marianna Kultalahti (2.8.2009 asti)
Toiminnanohjaaja:	Aulikki Otranen (Länsi- ja Keski-Suomi)
Toiminnanohjaaja:	Noora Nieminen (Pohjois- ja Itä-Suomi)
Toiminnanohjaaja:	Ilmo Häkkinen (Etelä- ja Kaakkois-Suomi)
Tiedottaja	Tuija Tamsi-Lehtinen 1.6.2009 alkaen, sijaisena Johanna Häme - Sahinoja 1.1.–31.5.2009
Talous- ja hallintosihteeri:	Tia Helenius
Toimisto- ja viestintäsihteeri:	Anna Niemistö

Omille jaloille –hanke

Projektityöntekijä:	Sari Lehtonen
---------------------	---------------

Selvästi metsässä –hanke

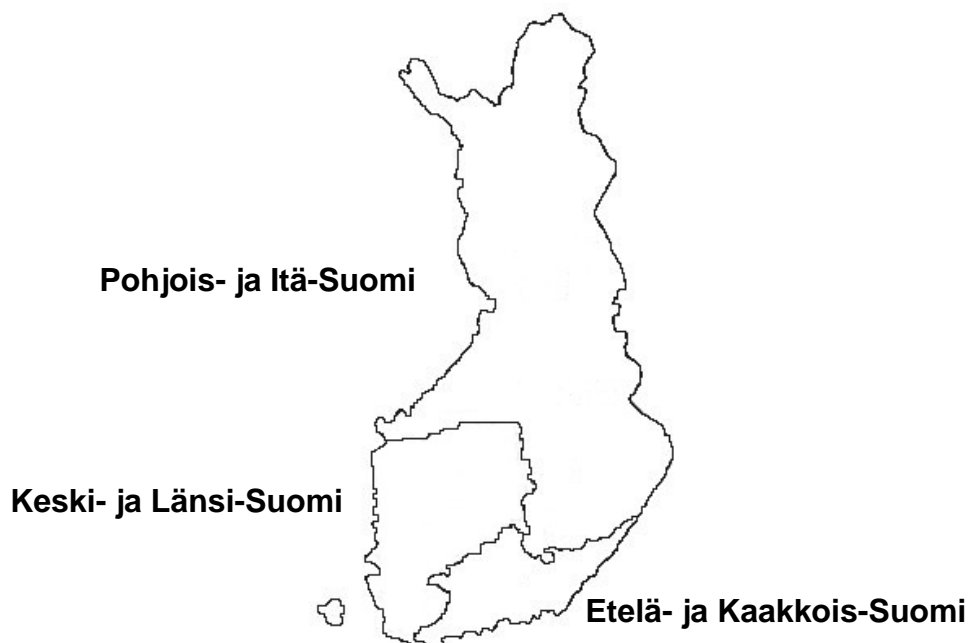
Projektipäällikkö:	Maarit Savolainen (1.4.2009 alkaen)
Projektityöntekijät:	Ritva Virrankari (Itä- ja Pohjois-Suomi) (4.5.2009 alkaen) Jouni Hotti (Etelä- ja Kaakkois-Suomi) (4.5.2009 alkaen)

Päihdeasiamiehen toimisto

Päihdeasiamies	Marjo Tervo
Kehittämisen- ja viestintäsihteeri:	Riitta Toiviainen (9.11. 2009 asti)

Liite 5

Alueet ja aluetyöryhmät 2009

Kuva: Toiminnanohjaajien aluejako

Osallistuminen aluetapahtumiin 2009

A-Kiltojen osallistuminen	Aluetyöryhmät	Naisten alueseminaari	Alueellinen minileiri
Etelä-Suomi	10/11	4/11	4/11
Kaakkois-Suomi	5/5	ei järjestetty	5/5
Länsi-Suomi	7/10	3/10	4/10
Keski-Suomi	6/6	ei järjestetty	2/6
Itä-Suomi	8/12	3/12	9/12
Pohjois-Suomi	10/12	3/12	6/12
Yhteensä	46/56	13/45	30/56

Liite 6

Toiminnanohjaus 2009

Toiminnanohjan tekemät A-kiltakäynnit, matkapäivät ja toimiminen kouluttajana 2009

Toiminnanohjauksen tilastot 2009

Toiminnanohjaajien	A-kiltakäynnit	Kouluttamispäivät	Matkapäivät yhteensä
Etelä ja Kaakko	47	9	83
Länsi ja Keski	45	6	69
Pohjoinen ja Itä	49	6	88
Yhteensä	141	21	240

Liite 7

Osallistuminen Selvästi metsässä -toimintaan

